

مستکبران

کلیدواژه: [استکبار](#) ، مستکبران ، [خودبزرگ‌بینی](#) .
پرسش: از نگاه قرآن مستکبران چه نشانه‌هایی دارند؟
پاسخ: استکبار به معنای برتری‌خواهی، امتناع از پذیرش حق از روی عناد، [بزرگ‌بینی](#) و خودبزرگ‌بینی دروغین است و از نگاه [قرآن کریم](#)، مستکبران دارای این ویژگی‌ها هستند: مغرور، لجوج، پیمان‌شکن، اغواگر و گمراه‌کننده، مخالف [حق](#) ، [قاتل پیامبران](#) ، و

فهرست مندرجات

- ۱ - [استکبار یکی از رذایل اخلاقی](#)
- ۲ - [استکبار از دیدگاه قرآن کریم](#)
- ۳ - [معنای لغوی استکبار](#)
- ۴ - [استعمال واژه استکبار در قرآن](#)
- ۵ - [صفات و ویژگی‌های مستکبران](#)
 - ۵.۱ - [مغرور و قدرت طلب بودن:](#)
 - ۵.۲ - [نشاندن حرف حق:](#)
 - ۵.۳ - [پیمان‌شکنی:](#)
 - ۵.۴ - [دیگران را دروغ‌گو پنداشتن:](#)
 - ۵.۴.۱ - [سخنان خداوند متعال](#)
 - ۵.۵ - [کشتن مخالفان و پیامبران:](#)
 - ۵.۶ - [مخالفت با حق:](#)
 - ۵.۷ - [لجاجت:](#)
 - ۵.۸ - [اغواگری و گمراه کردن مردم:](#)
 - ۵.۹ - [محبوب خدا واقع نشدن:](#)
 - ۵.۱۰ - [وارد نشدن به بهشت:](#)
- ۶ - [بانویس](#)
- ۷ - [منبع](#)

استکبار یکی از رذایل اخلاقی

یکی از زشت‌ترین خصلت‌های آدمی و از رذایل اخلاقی، روحیه استکبار و خودبزرگ‌بینی است. این صفت در [آموزه‌های دینی](#) ما به شدت مورد نکوهش قرار گرفته است.

استکبار از دیدگاه قرآن کریم

قرآن کریم در آیات متعدد از خطر استکبار، افکار، [عقاید](#) و عملکردهای [باطل مستکبران](#) سخن به میان آورده است. از نگاه [قرآن](#) مستکبران به دلیل داشتن صفت زشت و خطرناک احساس علو و برتری و خودبزرگ‌بینی از [اطاعت](#) و پرستش خداوند متعال امتناع می‌ورزند. در این فرصت برخی از نشانه‌های مستکبران به اختصار بیان می‌شود. قبل از پرداختن به اصل موضوع به بررسی مفهوم استکبار می‌پردازیم.

معنای لغوی استکبار

«استکبار» به معنای برتری‌خواهی، امتناع از پذیرش حق از روی عناد، [بزرگ‌بینی](#) و خودبزرگ‌بینی دروغین است.
[۱] لسان العرب، واژه "کبر".

[۲] مجمع البحرین، واژه "کبر".

استکبار آن است که فرد اظهار بزرگی و تکبر کند، با آن‌که بزرگ نیست.

[۳] قرشی، سیدعلی‌اکبر، قاموس قرآن، ج ۶، ص ۷۴، دار الکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۷۱ ش.
بنابراین استکبار خویی را می‌گویند که موجب می‌شود تا شخص خود را بزرگ شمارد؛ و از این‌رو از [قانون](#) و یا هر امر معقول و عرفی، گردن‌کشی و سرپیچی می‌کند.

واژه استکبار و مشتقات آن در قرآن کریم ۴۸ بار به کار رفته و از تمام موارد کاربرد این واژه، استفاده می‌شود که استکبارورزی، خوی و منش غیر اخلاقی و امری ناپسند و زشت است.

صفات و ویژگی‌های مستکبران

← ۱. مغرور و قدرت طلب بودن:

[۴] [فصلت \(۴۱\)، آیه ۱۵.](#)

[۵] [جاثیه \(۴۵\)، آیه ۶.](#)

مستکبر در خود احساس غرور و قدرت می‌کند و کسی را در جهان بنده نیست. روحیه خودبرتربینی در **آفرینش**، **عقل** و هوش موجب می‌شود که خود را چنان پندارد که بر همه موجودات و یا هم‌نوعان خود سرآمد است و می‌بایست دیگران، در مقابل او **تسلیم** باشند. این احساس غرور و قدرت است که وی را از پذیرش دیگری و هم‌ردیف بودن بازمی‌دارد. کسی که از چنین روحیه و خویی برخوردار است هرگز خود را با دیگران در یک سطح نمی‌بیند و خواهان اطاعت دیگری از خود است.

← ۲. نشیندن حرف حق:

[۶] [نوح \(۷۱\)، آیه ۷؛ "و من هر زمان آنها را دعوت کردم که \(ایمان بیاورند و\) تو آنها را بیامیزی، انگشتان خویش را در گوش‌هایشان قرار داده و لب‌هایشان را بر خود پیچیدی و در مخالفت اصرار ورزیدی و به شدت استکبار کردی!"](#)
قرآن کریم می‌فرماید: مستکبران گوششان بدهکار حرف حق نیست. آنان هرگاه که دعوت به حق شدند، در مقابل **دعوت** الهی استکبار ورزیدند و به سخنان حق گوش فرادادند.

← ۳. پیمان شکنی:

[۷] [فاطر \(۲۵\)، آیه ۲۲-۲۳؛ "آنان با نهایت تأکید به خدا سوگند خوردند که اگر بیامیری انذارکننده به سراغشان آید، هدایت یافته‌ترین امت‌ها خواهند بود؛ اما چون بیامیری برای آنان آمد، جز فرار و فاصله گرفتن از \(حق\) چیزی بر آنها نیفزود!"](#) اینها همه به خاطر استکبار در زمین و نیرنگ‌های بدشان بود؛ اما این نیرنگ‌ها تنها دامان صاحبانش را می‌گیرد، آبا آنها چیزی جز سنت پیشینیان و (عذاب‌های دردناک آنان) را انتظار دارند؟! هرگز برای سنت خدا تبدیل نخواهی یافت و هرگز برای سنت الهی تغییری نمی‌یابی!
افراد مستکبر به هیچ عهد و پیمانی پایبند نیستند و به جهت خودبرتربینی، حاضر نمی‌شوند که با دیگران، برخوردی که از آنان انتظار دارند را داشته باشند. در قرآن به صراحت و روشنی بیان شده است که علت پیمان‌شکنی یهودیان با آن همه **سوگند**، جز خو و خصلت استکباری ایشان نبود.

← ۴. دیگران را دروغ‌گو پنداشتن:

[۸] [لقمان \(۳۱\)، آیه ۷؛ "و هنگامی که آیات ما بر او خوانده می‌شود، مستکبران روی برمی‌گرداند، گویی آن را نشنیده است، گویی اصلاً گوش‌هایش سنگین است! او را به عذابی دردناک بشارت ده."](#)
از دیگر نشانه‌های مستکبران این است که تنها خود را راستگو و درستکار می‌دانند و دیگران را دروغ‌گو می‌شمارند؛ از این‌رو اگر از زبان دیگری مطالب **حق** و درستی را بشنوند و با آن‌که آن را حق و درست می‌یابند، آنان را متهم به دروغ‌گویی می‌کنند و به تکذیبشان می‌پردازند.

← سخنان خداوند متعال

قرآن کریم می‌فرماید که این خصلت مستکبران موجب شد که نه تنها زمینه برای پذیرش حق در ایشان فراهم نشود، بلکه اهل حق را دروغ‌گو پنداشته و آنان را به همین عنوان از خود می‌رانند. قرآن می‌فرماید: هنگامی که آیات ما بر ایشان خوانده شود، با خودبرتربینی و خودپسندی روی برمی‌گرداند. قرآن این روش ایشان را برخاسته پیروی از هوا و هوس دانسته می‌فرماید: هرگاه رسولی می‌آید که با خواسته‌های نفسانی ایشان همراه نیست استکبار می‌ورزند و در پی همین بزرگ‌بینی گروهی از پیامبران را **تکذیب** و گروهی را می‌کشند.
[۹] [بقره \(۲\)، آیه ۸۷؛ "آیا چنین نیست که هر زمان، بیامیری چیزی بر خلاف هوای نفس شما آورد، در برابر او تکبر کردید \(و از ایمان آوردن به او خودداری نمودید\) پس عده‌ای را تکذیب کرده و جمعی را به قتل رساندید!"](#)

← ۵. کشتن مخالفان و پیامبران:

[۱۰] [بقره \(۲\)، آیه ۸۷؛ "آیا چنین نیست که هر زمان، بیامیری چیزی بر خلاف هوای نفس شما آورد، در برابر او تکبر کردید \(و از ایمان آوردن به او خودداری نمودید\) پس عده‌ای را تکذیب کرده و جمعی را به قتل رساندید!"](#)
این خصلت همه **مستکبران** در طول تاریخ بوده که هر کسی را که مخالف هوا و هوس‌های ایشان بوده به شیوه‌های گوناگون (ترور شخصیت یا **تیر** فیزیکی) از صحنه اجتماع خارج کنند.

← ۶. مخالفت با حق:

۱۱۱. صافات (۳۷)، آیه ۳۵ ۳۶.

۱۱۲. نساء (۴)، آیه ۱۷۲.

۱۱۳. غافر (مؤمن) (۴۰)، آیه ۶۰.

قرآن کریم تأکید می‌کند که مستکبران به جهت همین خصلت استکباری، از **توحید** و **عبادت** خدای یگانه سر باز می‌زنند؛ زیرا آن را مخالف خواسته‌های خود می‌بینند.

← ۷. لجاجت:

۱۱۴. بقره (۲)، آیه ۲۰۵.

۱۱۵. نساء (۴)، آیه ۱۱۵.

نتیجه طبیعی خودبرتربینی این است که انسان از جاده حق و حقیقت دور شود و در برابر حق به لجاجت پردازد. کسی که برای دیگری ارزش انسانی و یا اجتماعی قایل نیست و دیگری را در حد و اندازه خود نمی‌یابد، چنین شخصی هرگز سخن دیگری را نمی‌پذیرد و با او از سر گفت‌وگو وارد نمی‌شود؛ زیرا باور ندارد که دیگری بر **عقل** و روش معقول باشد و یا بهتر از او بفهمد و درک کند. بنابراین یافته‌های دیگری هرچه باشد، امری غیر معقول و **باطل** است و می‌بایست با آن مبارزه و مخالفت ورزید. همین روحیه استکباری موجب می‌شود تا با حقی که در نزد دیگری است، به لجاجت پردازد و آن را نپذیرد.

← ۸. اغواگری و گمراه کردن مردم:

۱۱۶. غافر (مؤمن) (۴۰)، آیه ۴۷ ۴۸.

در آیات قرآن می‌خوانیم که مستکبران گمراه و اغواگرند، آنان هم بار **گناهان** خویش را بر دوش می‌کشند و هم سهمی از بار گناهان پیروانشان را.

← ۹. محبوب خدا واقع نشدن:

۱۱۷. نحل (۱۶)، آیه ۲۳؛ "قطعاً خداوند از آنچه پنهان می‌دارند و آنچه آشکار می‌سازند با خبر است او مستکبران را دوست نمی‌دارد!" به یقین خداوند از آنچه پنهان می‌دارند و آنچه آشکار می‌سازند با خبر است او مستکبران را **دوست** نمی‌دارد.

← ۱۰. وارد نشدن به بهشت:

۱۱۸. اعراف (۷)، آیه ۴۰؛ "کسانی که آیات ما را تکذیب کردند و در برابر آن تکبر ورزیدند، درهای آسمان به رویشان گشوده نمی‌شود و (هیچ‌گاه) داخل بهشت نخواهند شد؛ مگر اینکه شتر از سوراخ سوزن بگذرد! این‌گونه، گنهکاران را جزا می‌دهیم!" از آن‌جا که روحیه استکباری باعث می‌شود که مستکبران به حرف **حق** گوش فرار دهند؛ و در مقابل آن لجاجت ورزند؛ در مقابل دعوت **انبیا** و آیات الهی گردن‌کشی کنند؛ سفیران **هدایت** را به ناحق بکشند، بدیهی است که راه رشد و هدایت را نخواهند پیمود و کسی که چشمش به **حق** و حقیقت باز نشد، راه **ضلالت** و گمراهی را در پیش خواهد گرفت و سرانجامش **جهنم** خواهد بود.

پانویس

۱. ↑ لسان العرب، واژه "کبر".
 ۲. ↑ مجمع البحرين، واژه "کبر".
 ۳. ↑ قرشی، سیدعلی‌اکبر، قاموس قرآن، ج ۶، ص ۷۴، دار الکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۷۱ ش.
 ۴. ↑ فصلت (۴۱)، آیه ۱۵.
 ۵. ↑ حائنه (۴۵)، آیه ۶ ۸.
 ۶. ↑ نوح (۷۱)، آیه ۷؛ "و من هر زمان آنها را دعوت کردم که (ایمان بیاورند و) تو آنها را پیامبری، انگشتان خویش را در گوش‌هایشان قرار داده و لباس‌هایشان را بر خود بپوشانند و در مخالفت اصرار ورزیدند و به شدت استکبار کردند!"
 ۷. ↑ فاطر (۳۵)، آیه ۴۲ ۴۳؛ "آنان با نهایت تأکید به خدا سوگند خوردند که اگر پیامبری اندازکننده به سراغشان آید، هدایت یافته‌ترین امت‌ها خواهند بود؛ اما چون پیامبری برای آنان آمد، جز فرار و فاصله گرفتن از (حق) چیزی بر آنها نفرود!" اینها همه به خاطر استکبار در زمین و نیرنگ‌های بدشان بود؛ اما این نیرنگ‌ها تنها دامان صاحبانش را می‌گیرد. آنا آنها چیزی جز سنت پیشینیان و (عذاب‌های دردناک آنان) را انتظار دارند؟! هرگز برای سنت خدا تبدیل نخواهی یافت و هرگز برای سنت الهی تغییری نمی‌یابی!"
 ۸. ↑ لقمان (۳۱)، آیه ۷؛ "و هنگامی که آیات ما بر او خوانده می‌شود، مستکبران روی برمی‌گرداند، گویی آن را نشنیده است، گویی اصلاً گوش‌هایش سنگین است! او را به عذابی دردناک بشارت ده".
 ۹. ↑ بقره (۲)، آیه ۸۷؛ "آیا چنین نیست که هر زمان، پیامبری چیزی بر خلاف هوای نفس شما آورد، در برابر او تکبر کردید (و از ایمان آوردن به او خودداری نمودید) پس عده‌ای را تکذیب کرده و جمعی را به قتل رسانیدند!"
 ۱۰. ↑ بقره (۲)، آیه ۸۷؛ "آیا چنین نیست که هر زمان، پیامبری چیزی بر خلاف هوای نفس شما آورد، در برابر او تکبر کردید (و از ایمان آوردن به او خودداری نمودید) پس عده‌ای را تکذیب کرده و جمعی را به قتل رسانیدند!"
 ۱۱. ↑ صافات (۳۷)، آیه ۳۵ ۳۶.
 ۱۲. ↑ نساء (۴)، آیه ۱۷۲.
 ۱۳. ↑ غافر (مؤمن) (۴۰)، آیه ۶۰.
 ۱۴. ↑ بقره (۲)، آیه ۲۰۵.
 ۱۵. ↑ نساء (۴)، آیه ۱۱۵.
 ۱۶. ↑ غافر (مؤمن) (۴۰)، آیه ۴۷ ۴۸.
 ۱۷. ↑ نحل (۱۶)، آیه ۲۳؛ "قطعاً خداوند از آنچه پنهان می‌دارند و آنچه آشکار می‌سازند با خبر است او مستکبران را دوست نمی‌دارد!"
- ↑ اعراف (۷)، آیه ۴۰؛ "کسانی که آیات ما را تکذیب کردند و در برابر آن تکبر ورزیدند، درهای آسمان به رویشان گشوده نمی‌شود

۱۸. و (هیچ‌گاه) داخل بهشت نخواهند شد؛ مگر اینکه شتر از سوراخ سوزن بگذرد! این‌گونه، گنهکاران را جزا می‌دهیم!"

منبع

[بایگ‌های اسلام کوئینست.](#)

رده‌های این صفحه : [اخلاق اسلامی](#) | [تکبر](#) | [بدائل اخلاقی](#)